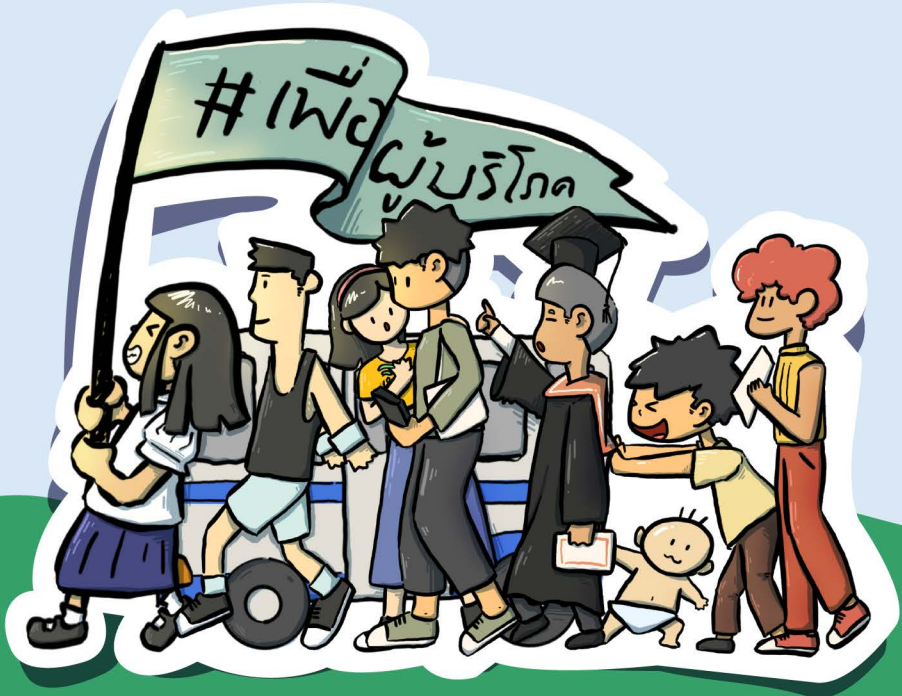

ข้อเสนอนโยบาย สภาผู้บริโภค

ง่าย ดี
มีคะแนน

ข้อเสนอนโยบายสภาผู้บริโภคร “จ่าย ดี มีคะแนน”

ที่ผ่านมาผู้บริโภคเผชิญปัญหาที่สร้างความเสียหายรุนแรงในระดับที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในแทบทุกมิติ สภาองค์กรของผู้บริโภค (สภาผู้บริโภค) รับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้บริโภคจำนวนมาก ทั้งกรณีภัยมีฉลากซีพออนไลน์ และการซื้อสินค้าที่ไม่ได้รับสินค้า โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางซึ่งได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงผู้สูงอายุจำนวนมากสูญเสียเงินออมจากการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ขณะเดียวกันระบบขนส่งสาธารณะยังมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัย บริการไม่ครอบคลุม และมีค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำ การศึกษาที่รัฐจัดให้ยังมีค่าใช้จ่ายแฝงเพิ่มเติม ขณะที่เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา ทั้งที่ประเทศกำลังเผชิญภาวะหนี้ครัวเรือนสูงเกือบ 90% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพี (Gross Domestic Product : GDP) และผู้บริโภคประสบทุกข์หลายแสนคน

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต ความเสี่ยงระดับสูง ทั้งจากความปลอดภัยในการซื้อสินค้า ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ตลอดจนภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่สอดคล้องกับรายได้และภาวะหนี้ครัวเรือน ผู้บริโภคไม่สามารถแก้ไขปัญหเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องเข้ามามีบทบาทดูแลและคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมาสภาผู้บริโภคได้ผลักดันข้อเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง แม้บางข้อเสนอมีความคืบหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ แต่มีอีกหลายประเด็นที่ไม่เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

เนื่องมาจากข้อจำกัดด้านกฎหมาย การจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่ยึดผู้บริโภคนเป็นศูนย์กลาง และการขาดเจตจำนงทางการเมืองที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนนโยบายที่มีความท้าทายเชิงโครงสร้าง

ด้วยเหตุนี้ สภาผู้บริโภคจึงจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญและสามารถดำเนินการได้จริง เสนอต่อพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2569 เพื่อให้พรรคการเมืองนำไปใช้จัดทำและรณรงค์นโยบายเชิงยุทธศาสตร์ต่อประชาชน ในฐานะผู้บริโภคและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง รวมถึงใช้เป็นกรอบในการจัดทำคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาหลังการจัดตั้งรัฐบาล และเป็นแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐนำไปปรับสู่แผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม โดยข้อเสนอแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มนโยบายหลัก ได้แก่

1. ภัยออนไลน์ ครอบคลุมการจัดตั้งกองทุนเยียวยาความเสียหายจากภัยมิถุนาซีพออนไลน์การกำหนดให้แพลตฟอร์มค้าขายต้องยืนยันตัวตนผู้ขาย และการจัดให้มีแพ็กเกจโทรศัพท์มือถือพื้นฐานในราคาที่เข้าถึงได้

2. เมืองที่เป็นธรรม ครอบคลุมการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่ทุกคนสามารถใช้ได้ทุกวัน การนำที่ดินของรัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาใช้ในการบริหารจัดการน้ำและที่อยู่อาศัย และการส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง ด้านพลังงานอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

3. คุณภาพชีวิต ครอบคลุมการจัดการศึกษาฟรีที่แท้จริง การยกระดับความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อสุขภาพของคนไทย และการบริหารจัดการกองทุนสุขภาพให้เกิดความเท่าเทียม

“โดนหลอกออนไลน์ มีกองทุนเยียวยา” จัดตั้งกองทุนเยียวยาความเสียหาย เบื้องต้นจากภัยไซเบอร์

สถานการณ์ปัญหา

การเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจดิจิทัลได้นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือภัยไซเบอร์ (Cybercrime) โดยเฉพาะการหลอกลวงทางการเงินผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในระดับบุคคลและขยายตัวเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบในระดับประเทศ เนื่องจากภัยไซเบอร์ดังกล่าวเป็นภัยคุกคามต่อความเชื่อมั่นในระบบธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศโดยตรง

จากข้อมูลการรับแจ้งความออนไลน์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 28 ธันวาคม 2568 พบว่ามี การแจ้งความคดีออนไลน์จำนวน 323,154 เรื่อง คิดเป็นมูลค่าความเสียหายรวมกว่า 25,104 ล้านบาท แม้ว่ารัฐจะได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ (Anti Online Scam Operation Center) ผ่านสายด่วน 1441 และดำเนินโครงการมันนี่แคชแบ็ก (Money Cash Back) เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายในการติดตามและยึดเงินคืนจากบัญชีม้าที่เกี่ยวข้องกับคดี แต่ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 8 พฤศจิกายน 2568 สามารถคืนเงินให้แก่ผู้เสียหายได้เพียงประมาณ 312 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนเพียง 1% ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมด

ทั้งนี้ แม้ว่ารัฐบาลจะมีความพยายามแก้ไขปัญหากลไกไซเบอร์ผ่านการออกพระราชกำหนดมาตรการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 และพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 ซึ่งครอบคลุมมาตรการสำคัญ เช่น การระงับธุรกรรมทางการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัลชั่วคราว การจัดการบัญชีม้า การกำหนดมาตรการป้องกันภัยไซเบอร์โดยหน่วยงานกำกับดูแล ตลอดจนการมีมาตรการคืนเงินให้แก่ผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบว่ากลไกการเยียวยาและการชดเชยความเสียหายทางการเงินแก่ผู้เสียหายมีความล่าช้าและยังขาดประสิทธิภาพเนื่องจากกระบวนการอายัดและการคืนเงินต้องอาศัยขั้นตอนทางกฎหมายที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลานาน ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับเงินคืนได้อย่างทันท่วงที

ด้วยเหตุนี้ การมีกลไกการเยียวยาและการชดเชยความเสียหายที่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของเหยื่อภัยไซเบอร์ เนื่องจากผู้เสียหายต้องเผชิญทั้งความเครียดจากการสูญเสียทรัพย์สิน และความกังวลต่อกระบวนการติดตามเงินคืนที่ล่าช้าและซับซ้อน อีกทั้งในบางกรณี ผู้เสียหายสูญเสียเงินจนไม่เหลือทรัพย์สินสำหรับการดำรงชีวิต ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำรงชีพในระยะต่อไป

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

ผลกระทบต่อความมั่นคงส่วนบุคคล ผู้เสียหายจำนวนมากต้องสูญเสียเงินเก็บทั้งชีวิต หรือเงินทุนหมุนเวียนในการทำธุรกิจ ส่งผลให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงินอย่างฉับพลัน บางรายต้องกู้เงินนอกระบบหรือเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้นเพื่อประคับประคองชีวิต ซึ่งเป็นการสร้างภาระหนี้สินใหม่ให้กับระบบเศรษฐกิจ

ผลกระทบต่อสุขภาพจิตและสังคม การสูญเสียทรัพย์สินก้อนใหญ่และความไม่แน่นอนในการได้เงินคืน ก่อให้เกิดภาวะความเครียดรุนแรง เกิดภาวะซึมเศร้า และอาจนำมาซึ่งการคิดทำร้ายตนเอง รวมถึงอาจส่งผลต่อเนื้อที่รัฐต้องแบกรับภาระต้นทุนในการบำบัดรักษาด้านสุขภาพให้แก่เหยื่อภัยไซเบอร์

ความล่าช้าในกระบวนการคืนเงิน ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้เสียหายในระดับบุคคล และ ต่อเสถียรภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งยังส่งผลต่อการบั่นทอนความเชื่อมั่น เนื่องจากการชดเชยเยียวยาที่ชักช้าไม่ทันท่วงที ย่อมบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกลไกการคุ้มครองและการบังคับใช้กฎหมายในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

จัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายจากภัยไซเบอร์ โดยจ่ายเงินช่วยเหลือเป็นเงินก้อนแก่ผู้เสียหายที่ถูกดูดเงินหรือโอนเงินด้วยตนเอง เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้กองทุนดังกล่าวควรมีลักษณะคล้ายสถาบันคุ้มครองเงินฝาก โดยกำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ แพลตฟอร์มออนไลน์ ธนาคารพาณิชย์ และผู้ให้บริการโทรคมนาคม ร่วมสมทบเงิน รวมถึงอาจนำเงินที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ยึดได้จากมิฉาชีพที่ไม่สามารถระบุเจ้าของเงินมาใช้ เพื่อให้สามารถจ่ายเงินชดเชยแก่ผู้เสียหายได้อย่างรวดเร็ว และลดความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

ด้านการต่าง ๆ ที่ใช้ยังไม่ประสิทธิภาพประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่สมบูรณ์
หลาย ๆ ประเทศ ไม่ปล่อยให้ผู้เสียหายกลายเป็นผู้รับความเสี่ยงหรือผลกระทบแต่เพียงผู้เดียว
ได้มีการจัดตั้งกลไกหรือกองทุนในการเยียวยา ช่วยเหลือลูกเงินผู้เสียหาย

ข้อดี	ข้อเสีย
1. ลดผลกระทบเชิงลบ: ลดหนี้สินลูกเงิน 2. เพิ่มความเชื่อมั่นในรัฐและระบบการเงิน: ผู้เสียหายกล้าแจ้งความ ไม่ปิดบัง ข้อมูลไหลเข้าระบบมากขึ้น 3. ช่วยให้ผู้เสียหาย: เป็นการลดแรงกระแทกในขณะที่ยังระบบหรือมาตรการยังไม่สมบูรณ์ 4. กัดดันให้ผู้เสียหายซึ่งไม่มีการป้องกันจะ: โดยเฉพาะผู้เยาว์ซึ่งต้องร่วมจ่าย	1. อาจเกิดปัญหา Moral Hazard 2. อาจกลายเป็นการระดมทุนจำนวนมาก 3. ความยากในการคัดกรองผู้เสียหาย: ใครคือเหยื่อแท้ ใครเป็นบาท ไรสมร่วมคิด 4. ความเสี่ยงทางการเมือง

กองทุนเยียวยา ไม่ใช้การแก้ปัญหาการหลอกลวงออนไลน์ แต่เป็น ‘ถุงลมนิรภัย’ ของสังคม

หลักคิด: กองทุนเยียวยา ไม่ใช่ทางออก แต่ต้องทำงานควบคู่กับระบบป้องกันและปราบปราม

- ✓ ช่วยเร็ว แต่ช่วยเพียงบางส่วน
- ✓ จ่ายแค่เยียวยาต่อคน จำกัดวงเงินช่วยเหลือ
- ✓ ถูกกับเงื่อนไขและพฤติกรรมบางอย่าง
- ✓ ต้นทุนที่เกิดขึ้นย้อนกลับไปที่คนทำให้เกิดการจัดระเบียบให้มีความหมายว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมจ่าย แต่ได้มีการสร้างระบบป้องกันที่ดีได้ความเสียหายลดลง การเข้าใช้กองทุนจะลดลงตามไปด้วย

แหล่งที่มาของเงิน:

- + เงินยึดคืนจากคดี scam ที่ต้องตกเป็นของรัฐ
- + เงินค่าความเสียหายของระบบจากธนาคาร อีตกรไม่ตรงสูง และถูกกับระบบการป้องกันที่ดีของธนาคาร ทำได้ จ่ายน้อย ไม่ทำ จ่ายมาก
- + เงินสมทบจากผู้เกี่ยวข้องอื่น เช่น Platform Telco
- + เงินสมทบจากรัฐ ซึ่งควรเป็นส่วนที่น้อย

ที่มา: โครงการการพัฒนามาตรการรับมืออาชญากรรมออนไลน์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ช็อปชัวร์ทุกแพลตฟอร์ม”

รับรองแสดงตัวตนของคนขายสินค้า
และบริการทางออนไลน์ (e - KYM)

สถานการณ์ปัญหา

การซื้อขายสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้สะดวก และโดยส่วนใหญ่มีราคาถูกกว่าตลาดทั่วไป อย่างไรก็ตาม ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มซื้อขายออนไลน์ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการด้านความปลอดภัยในการป้องกันการหลอกลวง และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นลำดับแรก

จากข้อมูลการร้องเรียนผ่านระบบรับเรื่องร้องเรียนของสภาผู้บริโภค ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2568 พบว่า มีผู้บริโภคประสบปัญหาจากการซื้อสินค้าและบริการทางออนไลน์รวมทั้งสิ้น 1,690 เรื่อง คิดเป็นมูลค่าความเสียหายกว่า 11.63 ล้านบาท โดยปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การสั่งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับสินค้า จำนวน 514 เรื่อง การฉ้อโกงหรือการหลอกลวง เช่น การใช้เพจปลอมหลอกให้โอนเงินเข้าบัญชีส่วนบุคคล จำนวน 320 เรื่อง และการจำหน่ายสินค้าไม่ได้มาตรฐาน เช่น สินค้าชำรุดหรือไม่ได้คุณภาพ จำนวน 158 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการใช้บัญชีส่วนบุคคลเพื่อประกอบกิจการค้า ทำให้เส้นแบ่งระหว่างบัญชีร้านค้าที่ดำเนินธุรกิจโดยสุจริตกับบัญชีม้าที่ใช้ในการหลอกลวงมีความไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของบัญชีผู้รับเงินได้ และนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในการโอนเงิน รวมถึงการสูญเสียทรัพย์สินของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก

**สถิติร้องเรียนปัญหาการซื้อขายออนไลน์
ด้านสินค้าและบริการทั่วไป สมาผู้บริโภค
ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2567 - 30 กันยายน 2568**

ปัญหาการซื้อขายออนไลน์ ด้านสินค้าและบริการทั่วไป	มูลค่าความเสียหาย (บาท)
ฉ้อโกง/หลอกลวง	2,729,402
โฆษณาเป็นเท็จ/หลอกลวง/เกินจริง	2,472,936
ได้รับความเสียหาย	1,682,018
ไม่ได้รับสินค้า/สินค้าไม่ถูกต้อง	1,596,886
มีปัญหาการขอเงินคืน	1,046,540
ไม่พอใจบริการ	753,812
สินค้าชำรุดบกพร่อง/สินค้าผิดมาตรฐาน	742,933
ไม่ได้มาตรฐาน	205,004
ราคาแพงเกินจริง	104,166
ข้อสัญญาไม่เป็นธรรม	92,230
เทคนิคการขายที่ไม่เหมาะสม	73,739
ผู้ขายสินค้าแจ้งมีประกัน แต่ไม่สามารถใช้ประกันได้	45,000
อื่น ๆ เช่น การคิดราคาสูงกว่าที่ระบุ ส่งสินค้าล่าช้า ถูกผู้ ประกอบการฟ้องคดี	91,098
มูลค่ารวมทั้งสิ้น	11,635,762

ดังนั้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ สมาผู้บริโภคจึงได้ดำเนินการร่วมกับองค์กรสมาชิกใน 58 จังหวัด ในการเฝ้าระวังร้านค้าออนไลน์ที่ไม่แสดงข้อมูลการติดต่อ

อย่างเพียงพอ เมื่อเกิดปัญหาจากการซื้อขายสินค้าและบริการทางออนไลน์ พร้อมทั้งนำประเด็นปัญหาดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสินค้าและบริการทั่วไปของสภาผู้บริโภค เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเสนอต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาดำเนินการ

ทั้งนี้ สภาผู้บริโภคได้เสนอให้พิจารณามาตรการเร่งด่วนในการกำหนดหน้าที่ให้แพลตฟอร์มดิจิทัลต้องมีการตรวจสอบและรับรองผู้ขายออนไลน์ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และยกระดับประสิทธิภาพในการกำกับดูแลในรูปแบบข้อเสนอเชิงนโยบาย อันจะนำไปสู่การยกระดับการตรวจสอบผู้ขายและความโปร่งใสบนแพลตฟอร์มดิจิทัล

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

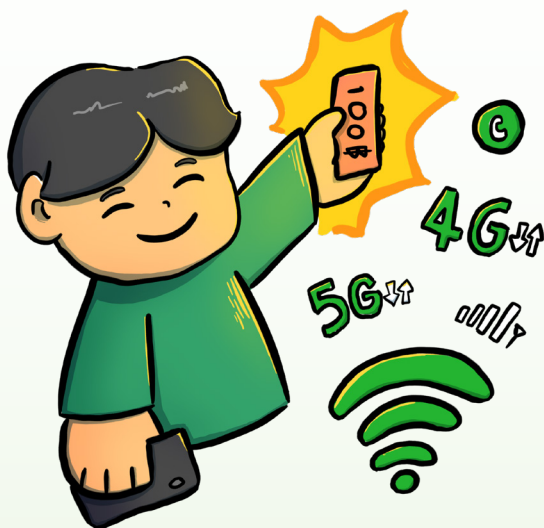
1. แพลตฟอร์มที่ให้บริการซื้อขายสินค้าและบริการทางออนไลน์ ต้องตรวจสอบ (Verify) และรับรอง (Certify) ตัวตนของผู้ขาย ทั้งในรูปแบบนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาอย่างเข้มงวด พร้อมทั้งบังคับให้ผู้ขายในแพลตฟอร์มต้องแสดงข้อมูลสำคัญ เพื่อยืนยันตัวตนและการติดต่ออย่างชัดเจนบนหน้าหลักของร้านค้า ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ ตำแหน่งร้านค้า เบอร์โทรศัพท์ของคนที่ขายสินค้าหรือบริการ และบัญชีธนาคารที่ใช้เป็นช่องทางรับเงินของผู้ขายสินค้าหรือบริการทางออนไลน์ เพื่อลดปัญหาการหลอกลวงและการปกปิดตัวตนของผู้ขายที่ไม่สุจริต ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าได้อย่างมั่นใจ และอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานภาครัฐในการตรวจสอบและติดตามธุรกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แพลตฟอร์มซื้อขายออนไลน์ผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) และโซเชียลคอมเมิร์ซ (Social Commerce) ต้องแสดงป้ายรับรอง (Verify) คนขายให้แก่ร้านค้าที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบเอกสารยืนยันตัวตนตามข้อกำหนด และป้ายรับรองดังกล่าวต้องถูกแสดงไว้บนหน้าแรกของร้านค้าอย่างชัดเจน

3. แพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าและบริการออนไลน์ ต้องจัดให้มีพื้นที่และระบบที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ค้าที่ได้รับการรับรอง สามารถแสดงเครื่องหมายการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐได้อย่างชัดเจนและเป็นระเบียบ เช่น เครื่องหมายดีบีดี รีจิสเตอร์ (DBD Registered), เครื่องหมายดีบีดี เวอร์ริฟาย (DBD Verified) และหมายเลขการจดทะเบียนขายตรงและตลาดแบบตรง ข้อมูลราคาสินค้า ตรามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) และตราสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าอย่างถูกต้องและเพียงพอก่อนตัดสินใจซื้อ

4. คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ครอ.) กำหนดหน้าที่ของแพลตฟอร์ม สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าเพิ่มเติมในรูปแบบประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีพื้นที่หรือฟังก์ชันจำหน่ายสินค้า เพื่อยกระดับการกำกับดูแลสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการซื้อขายที่มีความเสี่ยงสูงและมีการตรวจสอบตัวตนผู้ขายน้อยกว่าตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ให้มีมาตรฐานความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการคุ้มครองผู้บริโภคที่ชัดเจนเทียบเท่ากัน

“อวสานแพ็กเกจแพง”
ผลักดันแพ็กเกจมือถือพื้นฐานราคา
100 บาทต่อเดือน

สถานการณ์ปัญหา

ปัจจุบันผู้บริโภคกำลังเผชิญกับวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทั้งในการประกอบอาชีพ การศึกษา และการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ แต่โครงสร้างราคาแพ็คเกจโทรศัพท์มือถือกลับสวนทางกับภาระค่าครองชีพ ผู้บริโภคจำนวนมากต้องแบกรับค่าบริการที่สูงเกินความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพที่ได้รับ

โดยเฉพาะปัญหาการจำกัดปริมาณการใช้งานและการลดความเร็วอินเทอร์เน็ตตามนโยบายการใช้งานอย่างเป็นธรรม (Fair Usage Policy: FUP) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานอย่างต่อเนื่องในเศรษฐกิจดิจิทัล นอกจากนี้การกำหนดเงื่อนไขการเข้าถึงแพ็คเกจราคาประหยัดที่จำกัดเฉพาะบางกลุ่ม เช่น ตามช่วงอายุหรือระดับรายได้ ยิ่งตอกย้ำความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและส่งผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มแรงงานอิสระ นักเรียนนักศึกษา และผู้มีรายได้น้อย ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ ท่ามกลางสภาพตลาดโทรคมนาคมที่มีแนวโน้มการผูกขาดเพิ่มสูงขึ้น

สถานการณ์ดังกล่าวยิ่งทวีความชัดเจนขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมโทรคมนาคมจากการควบรวมธุรกิจครั้งสำคัญ โดยเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2565 ที่ประชุมคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) นัดพิเศษ ครั้งที่ 5/2565 มีมติ “รับทราบ” การรวมธุรกิจอินเทอร์เน็ตมือถือระหว่างบริษัท ทรู และดีแทค ต่อมาเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566 ที่ประชุม กสทช. มีมติอนุญาตให้มีการรวมธุรกิจอินเทอร์เน็ตบ้านระหว่างบริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด (AWN) ในเครือ AIS และบริษัท ทริปเปิลที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน) (3BB)

ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ 101 Public Policy Think Tank ในปี 2568 พบว่า แพ็คเกจอินเทอร์เน็ตราคาต่ำสุดที่เคยมีในตลาด เช่น แพ็คเกจที่มีราคา

299 บาทต่อเดือน ได้หายไปทั้งหมด ขณะที่แพ็คเกจอินเทอร์เน็ตบ้านแบบไม่จำกัดปริมาณการใช้งานที่เคยมีราคา 100 บาทต่อเดือน ก็ไม่ปรากฏในตลาดอีกต่อไป โดยแพ็คเกจที่ใกล้เคียงที่สุดมีราคาอยู่ที่ 191 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิมเกือบสองเท่า นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในเครือข่ายผู้ให้บริการที่มีการควรวรรงธุรกิจ มีแนวโน้มลดลง รวมถึงผู้ใช้บริการประสบปัญหาในการติดต่อศูนย์บริการมากขึ้น

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการใช้อำนาจหน้าที่ของ กสทช. ในการกำกับดูแลเพื่อป้องกันการผูกขาดและคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะที่ยังขาดความครอบคลุมและไม่สามารถสะท้อนความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียได้อย่างแท้จริง ทั้งในประเด็นการกำหนดมาตรการและเงื่อนไขในการรวมธุรกิจ การประมูลคลื่นความถี่ รวมถึงมาตรการรับมืออาชญากรรมออนไลน์สำหรับผู้ให้บริการ ซึ่งยังมีขอบเขตจำกัดและขาดกลไกการตอบสนองต่อข้อเสนอของภาคประชาชนอย่างเป็นระบบ

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

จากการควรวรรงธุรกิจอินเทอร์เน็ตบ้านและโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้โครงสร้างตลาดโทรคมนาคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี 2564 ประเทศไทยมีผู้ให้บริการเครือข่ายมือถือหลัก (Mobile Network Operator: MNO) และผู้ให้บริการเครือข่ายมือถือเสมือน (Mobile Virtual Network Operator: MVNO) รวมทั้งสิ้น 10 ราย แต่ในปี 2568 เหลือผู้ให้บริการเครือข่ายมือถือหลักเพียง 2 รายเท่านั้น

ขณะที่ผลการศึกษาของ 101 Public Policy Think Tank ซึ่งเผยแพร่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2568 ระบุว่า แพ็คเกจโทรศัพท์มือถือราคาประหยัดที่เคยมีในตลาด เช่น แพ็คเกจราคา 299 บาทต่อเดือน ได้หายไปทั้งหมด ขณะเดียวกันแพ็คเกจอินเทอร์เน็ตบ้านแบบไม่จำกัดปริมาณการใช้งานที่เคยมีราคา 100 บาทต่อเดือน ก็ไม่ปรากฏในตลาดอีกต่อไป โดยแพ็คเกจที่ใกล้เคียงที่สุดมีราคาอยู่ที่ 191 บาท

ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่า นอกจากผลกระทบต่อด้านราคาแล้ว ยังพบว่าคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะของผู้ให้บริการที่มีการควมรวมธุรกิจ มีแนวโน้มลดลง ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันการติดต่อศูนย์บริการของผู้ให้บริการโทรคมนาคมก็ทำได้ยากขึ้น สร้างภาระเพิ่มเติมแก่ผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มที่จำเป็นต้องพึ่งพาการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคคลจริง มากกว่าระบบอัตโนมัติ

สถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับเสียงสะท้อนจากผู้บริโภคที่ระบุว่า ปัจจุบันใช้แพ็กเกจรายเดือนในอัตราประมาณ 200 บาท พร้อมสิทธิการโทรฟรี 15 นาทีทุกเครือข่าย แต่เมื่อใช้งานอินเทอร์เน็ตครบตามปริมาณที่กำหนด ความเร็วสัญญาณจะถูกปรับลดลงทันที แม้ผู้บริโภคจะใช้สิทธิในการติดต่อผู้ให้บริการเพื่อขอปรับลดแพ็กเกจให้มีราคาถูกลง แต่กลับได้รับแจ้งว่าแพ็กเกจดังกล่าวเป็นราคาต่ำสุดของบริษัทแล้ว ทำให้ผู้บริโภคจำเป็นต้องใช้แพ็กเกจเดิมต่อไป แม้จะรู้สึกว่าคุณภาพการให้บริการไม่สอดคล้องกับราคาที่จ่ายไป¹

ทั้งนี้ สภาผู้บริโภค ร่วมกับห้องปฏิบัติการวิจัยภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Communications, iNtegrated Systems and Cloud Research Laboratory: CNC Lab) เปิดเผยผลการทดสอบคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ตโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั่วประเทศ ภายใต้ความกังวลของผู้บริโภคต่อคุณภาพการให้บริการโทรคมนาคมภายหลังการควบรวมกิจการของผู้ให้บริการรายใหญ่ โดยผลการทดสอบพบว่า ความเร็วอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้ได้รับจริงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้ให้บริการแต่ละราย รวมถึงไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างแพ็กเกจในระดับราคาที่ต่างกัน²

1 กชิต์เดช คำพูน, กัลปกรรณรุ่งโรจน์และ ฉัตร คำแสง. (2568).ผู้บริโภคชกข้อ? กสทช.ซิลฯ? โลก 2 ใบของราคาโทรคมนาคมหลังควบรวม TRUE+DTAC & AIS+3BB สืบค้นจาก <https://101pub.org/nbtc-assessment-and-consumer-impact/>

2 สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2568). ผลทดสอบความเร็วมือถือ ทุกค่าย – ไม่ต่างกัน แนะนำแพลตฟอร์มทดสอบสัญญาณแบบเปิด สืบค้นจาก <https://www.tcc.or.th/mobile-speedtest/>

จากการวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้างของคณะกรรมการ กสทช. ภายใต้พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พบประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขหลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านความเป็นอิสระและการถ่วงดุลอำนาจ กลไกการคุ้มครองผู้บริโภคที่ยังขาดประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีข้อจำกัด ตลอดจนการขาดอำนาจดุลพินิจที่ยืดหยุ่นและเครื่องมือทางกฎหมายที่เพียงพอ

นอกจากนี้ กลไกการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมของประเทศยังประสบปัญหาด้านความสมดุลของอำนาจและการตรวจสอบ โดยเฉพาะการยกเลิกหรือแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เคยให้อำนาจวุฒิสภาและประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนกรรมการ กสทช. ตามเจตนารมณ์เดิมของกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะ “สุญญากาศทางการตรวจสอบ” ทำให้องค์กรอิสระที่มีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรของชาติและมีบทบาทสำคัญต่อทิศทางของตลาดสื่อสาร ขาดความยืดหยุ่นกับภาคประชาชนอย่างเหมาะสม เมื่อกลไกการถอดถอนทำได้ยาก หรืออำนาจดังกล่าวถูกรวมศูนย์ไว้ที่ฝ่ายบริหารเพียงฝ่ายเดียว ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนมากกว่าประโยชน์สาธารณะ รวมถึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

และส่งผลให้ข้อเรียกร้องด้านสิทธิพื้นฐานในการเข้าถึงการสื่อสารของประชาชนไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ การคืนอำนาจตามมาตรา 21 และ มาตรา 22 จึงเป็นการฟื้นฟูความเป็นธรรมและการคืนอำนาจการมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าของคลื่นความถี่ที่แท้จริง คือ ประชาชน

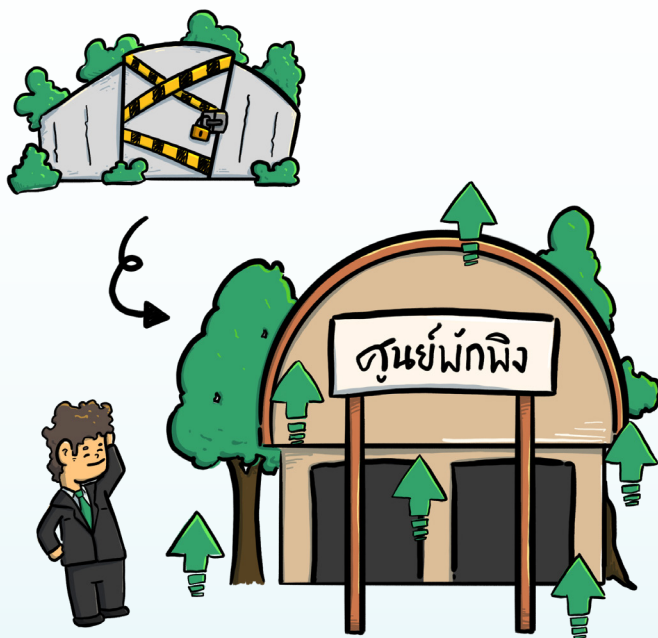
ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. ผลักดันแพ็คเกจโทรศัพท์มือถือพื้นฐานในราคา 100 บาทต่อเดือน (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) โดยมีปริมาณข้อมูลอินเทอร์เน็ต (Data) อย่างน้อย 70 กิกะไบต์ (GB) ความเร็วไม่น้อยกว่า 5 เมกะบิต ต่อวินาที (Mbps) และเมื่อใช้ข้อมูลครบตามกำหนดจะไม่ตัดสัญญาณ และยังสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อได้ด้วยความเร็วไม่น้อยกว่า 512 กิโลบิต ต่อวินาที (Kbps) ตามนโยบายการใช้งานอย่างเป็นธรรม (FUP) รวมถึงได้สิทธิการโทร (Voice) อย่างน้อย 100 นาทีต่อเดือน

2. พิจารณาแก้ไขกฎหมายและบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา 21 และ มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อคืนอำนาจให้วุฒิสภาและประชาชนสามารถเข้าชื่อถอดถอนกรรมการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้ ในกรณีที่มีการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือมีพฤติกรรมทุจริต

“เปลี่ยนที่ว่าง เป็นที่พั่ง”

เมื่อที่ดินรัฐ... ไม่ใช่พื้นที่ปิดตาย แต่คือ
โอกาสใหม่ของประชาชน

สถานการณ์ปัญหา

ปัญหาหลักของการบริหารจัดการที่ดินในประเทศไทย เกิดจากความ ลักลั่นและขาดประสิทธิภาพของกลไกภาครัฐ โดยปัจจุบันกรมธนารักษ์มีอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลที่ราชพัสดุทั่วประเทศ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบ ว่ามีการออกกฎกระทรวงที่ลดทอนอำนาจของตนเองลง ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าไป บริหารจัดการพื้นที่ในครอบครองของหน่วยงานอื่นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ภายใต้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินจำนวน 12 ฉบับ ซึ่งครอบคลุมเนื้อที่รวมกว่า 4.9 ล้านไร่ กระจายตัวอยู่ในหลายจังหวัด เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีพื้นที่หวงห้ามสูงถึง 3.5 ล้านไร่ หรือจังหวัดนครนายก ที่มีพื้นที่ทับซ้อนกับที่อยู่อาศัยของราษฎรกว่า 21,000 ไร่

สภาพปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ข้อพิพาทเรื้อรังระหว่างรัฐและประชาชน เนื่องจากขอบเขตพื้นที่ไม่ชัดเจนและการพิสูจน์สิทธิผ่านโครงการปรับปรุงแผนที่ แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) ที่เป็นไปอย่างล่าช้า นอกจากนี้ การที่หน่วยงานรัฐครอบครองที่ดินมากเกินความจำเป็นและปล่อยให้เป็นที่ ปรักร้างว่างเปล่า ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากที่ดินที่มี ศักยภาพถูกปิดกั้นจากการพัฒนา ในขณะเดียวกัน เมืองใหญ่กำลังเผชิญกับวิกฤต ที่อยู่อาศัยและภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น แต่รัฐกลับไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัว ของเมืองหรือพื้นที่รับน้ำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการยึดติดกับรูปแบบการ บริหารจัดการที่มุ่งเน้นเพียงการแสวงหารายได้เชิงพาณิชย์ หรือการรักษาอำนาจ การครอบครองพื้นที่ของหน่วยงานราชการ

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

ความไม่ชัดเจนในขอบเขตที่ดินรัฐส่งผลให้เกิดข้อพิพาทเรื้อรังระหว่างรัฐ และประชาชนมาอย่างยาวนานหลายทศวรรษ กระทบต่อความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินของประชาชนโดยตรง นอกจากนี้ ประชาชนในเขตเมืองยังต้อง เผชิญกับผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น เนื่องจากรัฐขาดการจัดสรรพื้นที่

รับน้ำเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ ส่วนในมิติด้านสังคม ประชาชนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางกำลังเผชิญกับวิกฤตที่อยู่อาศัยราคาแพงและขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูกลง (Affordable Housing) เนื่องจากที่ดินรัฐที่มีศักยภาพใกล้ระบบขนส่งสาธารณะถูกปล่อยทิ้งร้าง หรือถูกนำไปพัฒนาเพียงในเชิงพาณิชย์เพื่อแสวงหารายได้ระยะสั้น ส่งผลให้ประชาชนมีภาระค่าครองชีพและต้นทุนแฝงจากการเดินทางที่สูงขึ้นแทนที่จะได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิตผ่านการเข้าถึงที่พักอาศัยในทำเลที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ อีกทั้งการบริหารจัดการที่ขาดความโปร่งใสนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. **ปฏิรูปเป้าหมายการบริหารจัดการที่ดินรัฐโดยมุ่งสู่ระบบที่โปร่งใสและตรวจสอบได้** โดยกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น เพื่อเร่งรัดการพิสูจน์สิทธิในพื้นที่ทับซ้อน วัตถุประสงค์ระยะกลาง เพื่อจำกัดการใช้ที่ดินของหน่วยงานรัฐให้เหลือเพียงเท่าที่จำเป็นตามภารกิจจริง และวัตถุประสงค์ระยะยาว ในการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินราชพัสดุส่วนเกินให้แก่กรมที่ดินให้ประชาชนและเอกชนสามารถถือครองเพื่อใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

2. **จัดตั้งศูนย์สารสนเทศที่ดินราชพัสดุ** ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.) หรือกรมธนารักษ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลภูมิสารสนเทศและเอกสารสิทธิในรูปแบบดิจิทัล (Open Data) โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ อาทิ หลักฟิสิกส์ศาสตร์ โบราณคดี และธรณีวิทยา เข้ามาช่วยในการพิสูจน์สิทธิแทนการใช้ภาพถ่ายทางอากาศเพียงอย่างเดียว และเปิดให้ภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาร่วมดำเนินการสำรวจเพื่อความรวดเร็วและโปร่งใส

3. ปฏิรูประบบการใช้ประโยชน์ผ่านสัญญาเช่า โดยบังคับให้ทุกหน่วยงานรัฐที่ครอบครองที่ราชพัสดุต้องทำสัญญาเช่ากับกรมธนารักษ์ แบ่งเป็นสัญญาสำหรับการใช้ประโยชน์ตามภารกิจปกติ โดยงดเว้นค่าธรรมเนียม และสัญญาสำหรับการใช้ประโยชน์นอกเหนือภารกิจหลัก มาตรการนี้จะกดดันให้หน่วยงานต้องทบทวนความจำเป็นในการถือครองที่ดิน หากพบว่าไม่มีความจำเป็น หรือมีภาระค่าใช้จ่ายสูงเกินไป หน่วยงานต้องส่งคืนพื้นที่เพื่อนำไปจัดสรรใหม่ตามนโยบายรัฐบาล

4. เปลี่ยนที่ดินรัฐสู่สินทรัพย์ทางนิเวศเมือง โดยใช้อำนาจตามมาตรา 15 แห่ง พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 ขอให้หน่วยงานรัฐคืนพื้นที่ที่ไม่ได้ทำประโยชน์มาพัฒนาเป็นพื้นที่รับน้ำเชิงรุก และพื้นที่รองรับการอพยพชั่วคราวเมื่อเกิดภัยพิบัติ โดยบูรณาการงบประมาณเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสีเขียว เช่น บึงรับน้ำ อเนกประสงค์หรือสวนสาธารณะซับน้ำ เพื่อป้องกันอุทกภัยและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้เมืองอย่างยั่งยืน

5. ส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัยราคาเหมาะสม (Affordable Housing) โดยนำที่ดินรัฐที่ไม่ได้ใช้งาน ในพื้นที่ศักยภาพใกล้ระบบขนส่งสาธารณะมาพัฒนาเป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง เพื่อลดภาระค่าครองชีพและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แทนการปล่อยให้พื้นที่กลายเป็นภาระในการดูแลของรัฐ หรือนำไปใช้เพียงเพื่อผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ระยะสั้น

6. ปรับปรุงกฎหมายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเสนอให้แก้ไข พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 โดยนำรูปแบบจากกฎหมาย The Federal Asset Sales and Transfer Act (FASTA) ของสหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้ เพื่อกำหนดให้หน่วยงานที่ถือครองที่ดินต้องรายงานข้อมูลรายละเอียด ทั้งขนาด สถานะการใช้งาน และค่าใช้จ่าย ต่อหน่วยงานกลางอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าเป็นพื้นที่ส่วนเกินจะต้องมีกระบวนการจำหน่ายหรือโอนย้าย เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างเป็นระบบ

“ตั้งกองทุนขนส่งสาธารณะทุกจังหวัด”
ขนส่งสาธารณะทุกคนขึ้นได้ทุกวัน คือ
สิทธิพื้นฐานของประชาชนทุกคน

สถานการณ์ปัญหา

ระบบขนส่งสาธารณะที่ไม่ทั่วถึงและไม่เท่าเทียมยังเป็นหนึ่งในปัญหาหลักของประเทศไทย ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะและผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน แม้รัฐบาลจะลงทุนพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งอย่างต่อเนื่อง แต่ระบบขนส่งสาธารณะ ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะระดับภูมิภาคและท้องถิ่น การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เข้าถึงได้ไม่ใช่เพียงเรื่องการเดินทางแต่เป็นพันธกิจทางสังคมเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและเท่าเทียม การดำเนินนโยบายดังกล่าวจำเป็นต้องบูรณาการข้อกฎหมาย การจัดสรรงบประมาณ และมาตรฐานความปลอดภัยของยานพาหนะ พร้อมทั้งพิจารณาในมิติของสิทธิขั้นพื้นฐานและความเป็นธรรมทางสังคม

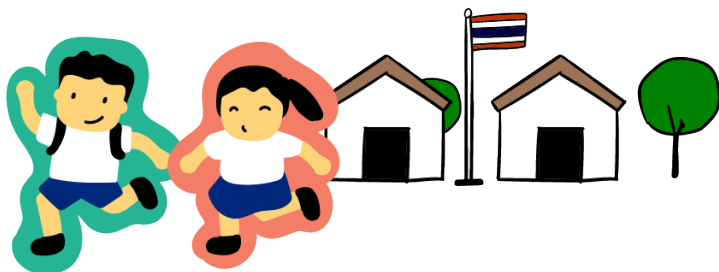
ข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ระบุว่าสัดส่วนการใช้ระบบขนส่งสาธารณะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่เพียงราว 11.8% แม้ว่ากรุงเทพมหานครจะลงทุนขยายโครงข่ายระบบรถไฟฟ้าครอบคลุมถึงประมาณ 300 กิโลเมตร และมีระบบขนส่งสาธารณะทั้งล้อ ราง และเรือครอบคลุมทุกโหมดการเดินทาง แต่การใช้บริการยังไม่สูงเท่าที่ควร ขณะเดียวกันในพื้นที่ภูมิภาคประสบปัญหา “รถน้อย คอยนาน ราคาแพง” โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวหรือเมืองหลักที่ไม่มีระบบขนส่งสาธารณะที่สอดคล้องกับการใช้งานจริง ความไม่ทั่วถึงนี้ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพารถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุและสร้างภาระค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือน

ขณะเดียวกัน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่าความไม่ทั่วถึงของระบบขนส่งสาธารณะและอุบัติเหตุทางถนนสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 2 - 3% ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ (GDP : Gross Domestic Product) ต่อปี สะท้อนถึงผลกระทบของระบบที่ยังไม่สามารถตอบโจทย์การเดินทางของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้ภาพรวมอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทยจะมีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

แต่ประเทศไทยยังเผชิญอัตราการเสียชีวิตสูงเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหานี้ไม่สามารถอธิบายได้เพียงจากพฤติกรรมผู้ขับขี่เท่านั้น แต่เกี่ยวพันกับโครงสร้างระบบขนส่งสาธารณะที่ไม่สมดุล การเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะในต่างจังหวัดหลายพื้นที่ยังมีข้อจำกัด ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพารถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุและสร้างภาระต่อเศรษฐกิจและสังคม สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพิจารณามาตรการเชิงระบบ เพื่อให้การเดินทางของประชาชนทุกกลุ่มเป็นไปอย่างปลอดภัยและครอบคลุม

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

1. ปัญหารถโดยสารสองชั้น หนึ่งในปัญหาความไม่ปลอดภัยของรถโดยสารสาธารณะที่เด่นชัด คือการใช้งานรถโดยสารสองชั้น ซึ่งพบว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูงกว่ารถชั้นเดียวในบริบทของถนนไทย ข้อมูลทางวิชาการระบุชัดเจนว่ารถโดยสารสองชั้นมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูงกว่ารถโดยสารชั้นเดียวถึง 6 เท่า และมีโอกาสที่ผู้โดยสารจะได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิตมากกว่าถึง 10 เท่า ปัญหาหลักมาจากโครงสร้างของรถที่มีจุดศูนย์ถ่วงสูงและขาดเสถียรภาพ อีกทั้งยังพบว่าสัดส่วนสูงถึง 1 ใน 3 ของอุบัติเหตุรถโดยสารสองชั้นเกิดจากการเสียหลักพลิกคว่ำหรือชนสิ่งกีดขวางข้างทาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอันตรายที่เป็นปัญหาเชิงระบบ แม้กระทรวงคมนาคมจะมีมาตรการยกเลิกการจดทะเบียนรถโดยสารสองชั้นใหม่หรือรถมาตรฐาน 4 มาตั้งแต่ปี 2559 แทนการประกาศยกเลิกการใช้งานรถโดยสารสองชั้น แต่จากข้อมูล ณ ต้นปี 2568 พบว่ายังคงมีรถโดยสารสองชั้นเดิมที่จดทะเบียนสะสมและใช้งานอยู่ทั่วประเทศกว่า 6,200 คัน ทั้งประจำทางและไม่ประจำทาง ประกอบกับยังเกิดอุบัติเหตุรุนแรงกับรถโดยสารสองชั้นอย่างต่อเนื่อง จึงนำไปสู่ข้อเรียกร้องจากสังคมให้รัฐเร่งยุติการใช้งานรถโดยสารที่มีความเสี่ยงสูงเหล่านี้อย่างจริงจังและเด็ดขาด

2. ปัญหารับส่งนักเรียนและความเสี่ยงด้านการเดินทางของเด็กเยาวชน

การเดินทางของเด็กนักเรียนโดยเฉพาะการใช้บริการรถรับส่งนักเรียน ยังคงเป็นปัญหาด้านความปลอดภัยที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ แม้จะมีมาตรฐานและข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของกรมการขนส่งทางบก แต่ในทางปฏิบัติยังพบการใช้งานรถที่ไม่ได้รับการรับรองหรือไม่มีมาตรฐานเพียงพอ ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บของเด็ก ปัจจุบันเด็กนักเรียนถือเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงต่ออุบัติเหตุทางถนน โดยเฉพาะในช่วงการเดินทางไปและกลับจากโรงเรียน ขณะที่มียุโรปรับส่งนักเรียนขึ้นทะเบียนเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนรถที่ใช้จริง ทำให้เด็กนักเรียนหลายคนต้องพึ่งพารถที่ไม่ได้มาตรฐานและเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยในทุกวันของการเดินทาง สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งคือ การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ ตลอดจนงบประมาณสำหรับส่งเสริมการเดินทางของเด็กนักเรียนที่ปลอดภัยยังไม่เพียงพอ

ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณเพื่ออุดหนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเด็กนักเรียนทุกคนจึงเป็นมาตรการสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนและผู้ปกครองมีทรัพยากรเพียงพอในการบริหารจัดการการเดินทางที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการลดอุบัติเหตุและสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเดินทางของเยาวชน

อุปสรรคเชิงนโยบายขนส่งสาธารณะและข้อจำกัดโครงสร้าง

ปัญหาการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักของภูมิภาคไทย เป็นผลมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างและข้อจำกัดทางกฎหมายที่จำกัดอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในหลายขั้นตอน ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความเข้าใจต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ไม่สามารถวางแผนเครือข่ายเส้นทาง กำหนดมาตรฐานคุณภาพบริการ หรือจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างระบบขนส่งที่เหมาะสมกับบริบทของเมืองตนเองได้

ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบัน พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เปิดช่องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถขอใบอนุญาตเส้นทางเดินรถ และจัดบริการขนส่งสาธารณะ รวมถึงงานด้านวิศวกรรมจราจรได้ แต่เมื่อกฎหมายจัดตั้งท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนจึงก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่และแนวนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการบริการสาธารณะ อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดรองรับการใช้รายได้ภาษีท้องถิ่นเพื่อพัฒนาขนส่งสาธารณะโดยตรงส่งผลให้ปัญหาการเข้าไม่ถึงระบบขนส่งสาธารณะของผู้บริโภคไม่ใช่เพียงเรื่องการเดินทางเท่านั้น แต่สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างด้านโครงสร้างพื้นฐานและการรองรับมาตรการของรัฐในการทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ผลที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักของภูมิภาคยังคงอยู่ในระดับรุนแรง แม้กระทั่งในเมืองท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์กลางทาง

เศรษฐกิจและสังคมหลายแห่งก็ไม่มีบริการขนส่งสาธารณะที่เพียงพอ เนื่องจากขาดหน่วยงานรับผิดชอบหลักในพื้นที่ ขณะเดียวกัน การสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งในด้านวิชาการ การจัดทำแผน ระบบงบประมาณ และการกำหนดนโยบายยังไม่มี ความชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริโภคจำนวนมาก ไม่สามารถเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะ ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. **เพิ่มอำนาจท้องถิ่นจัดการขนส่งสาธารณะ** แก่กฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำรายได้จากภาษีรถยนต์มาใช้พัฒนาขนส่งสาธารณะ พร้อมตั้งกองทุนขนส่งสาธารณะท้องถิ่นจังหวัด เพื่อสนับสนุนการจัดบริการขนส่งสาธารณะและระบบรถรับส่งนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. **กำหนดนโยบายยุติการใช้รถโดยสารสองชั้นในระบบขนส่งสาธารณะอย่าง เป็นขั้นตอน** โดยเริ่มจากเส้นทางที่มีความเสี่ยงสูง พร้อมจัดทำมาตรการซื้อคืนหรือชดเชยแก่ผู้ประกอบการ เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่มาตรฐานยานพาหนะที่ปลอดภัยเชิงระบบ และลดการสูญเสียชีวิตจากอุบัติเหตุรุนแรง

3. **จัดทำนโยบายอุดหนุนค่าเดินทางรถรับส่งนักเรียนในอัตรา 15 บาท/คน/วันเรียน ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา** พร้อมกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของรถและผู้ขับอย่างเข้มงวด เพื่อลดอุบัติเหตุในเด็ก และเยาวชน และลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว

4. **กำหนดให้การเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน** เพื่อสร้างหลักประกันด้านการเดินทางที่ทั่วถึง เท่าเทียม และปลอดภัย เช่น ค่าโดยสารไม่เกิน 10% ของรายได้ขั้นต่ำ และการออกจากที่פקเจอจุดบริการขนส่งสาธารณะภายใน 500 เมตร เป็นต้น

“หยุดสร้างโรงไฟฟ้า เปิดฟรีโซลาร์เซลล์”

การเข้าถึงไฟฟ้าไม่ควรเป็นภาระ
แต่คือสิทธิขั้นพื้นฐาน

สถานการณ์ปัญหา

สถานการณ์ด้านพลังงานของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตซ้อนวิกฤต ซึ่งมีได้เกิดจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่มีรากฐานสำคัญมาจากการวางแผนเชิงนโยบายที่ขาดความสมดุลและการกำกับดูแลที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนพลังงานภายใต้ “แผนพลังงานชาติ” (National Energy Plan: NEP) และแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan: PDP) ที่ผ่านมามา ดังนี้

1. วิกฤตการณ์กำลังผลิตสำรองล้นเกินและภาระค่าความพร้อมจ่ายปัญหาเชิงโครงสร้างที่รุนแรงที่สุดในภาคไฟฟ้า คือ การประเมินความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงเกินจริง (Over - Projection) นำไปสู่การอนุมัติการสร้างโรงไฟฟ้าเอกชนขนาดใหญ่ (Independent Power Producer: IPP) อย่างต่อเนื่องจนส่งผลให้ปริมาณสำรองไฟฟ้า (Reserve Margin) พุ่งสูงเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 15% เป็นอย่างมาก ในบางช่วงเวลาพุ่งสูงถึง 50% ภาวะสำรองล้นเกินนี้สร้างภาระ “ค่าความพร้อมจ่าย” (Availability Payment: AP) ซึ่งเป็นเงินที่รัฐต้องจ่ายให้โรงไฟฟ้าเอกชนแม้ว่าจะไม่ได้เดินเครื่องผลิตไฟฟ้าจริงก็ตาม ภาระต้นทุนส่วนนี้ถูกส่งผ่านไปยังบิลค่าไฟของผู้บริโภคในรูปแบบค่าไฟฟ้าฐานและค่าไฟฟ้าผันแปร (ค่าเอฟที: Ft) ทำให้ราคาค่าไฟฟ้าต่อหน่วยของไทยมีราคาแพงและไม่สามารถลดลงได้ แม้ราคาเชื้อเพลิงในตลาดโลกจะปรับตัวลดลง

2. การพึ่งพาฟอสซิลและความผันผวนของราคาก๊าซธรรมชาติ โครงสร้างการผลิตไฟฟ้าของไทยพึ่งพาก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก (กว่า 60%) เมื่อปริมาณก๊าซในอ่าวไทยลดลง รัฐบาลเลือกนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลวในราคาตลาดจร (Spot LNG) ที่มีความผันผวนสูง โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตภูมิรัฐศาสตร์โลกตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมา การจัดหาพลังงานที่ขาดการกระจาย ความเสี่ยงและพึ่งพาเทคโนโลยีฟอสซิลซึ่งเป็นเทคโนโลยีเก่า ทำให้ต้นทุนการผลิตไฟฟ้ามีลักษณะ “ขาขึ้น” ตลอดเวลาสวนทางกับกระแสโลกที่พลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy) มีต้นทุนต่อหน่วยลดลงอย่างต่อเนื่องจนต่ำกว่าฟอสซิลในหลายพื้นที่

3. ความล้มเหลวในการบริหารจัดการกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ในภาคเชื้อเพลิงที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง การบริหารจัดการกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงสูญเสียหลักการ “รักษาระดับราคา” ไปสู่การ “อุดหนุนข้ามประเภท” อย่างไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะการนำเงินจากผู้ใช้น้ำมันไปชดเชยราคาก๊าซหุงต้ม (LPG) และการคงภาษีสรรพสามิตน้ำมันในอัตราที่สูงเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ ส่งผลให้ราคาน้ำมันขายปลีกในประเทศไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง อีกทั้งโครงสร้างราคาหน้าโรงกลั่นที่ยังคงอิง “ราคาเสมือนนำเข้าจากสิงคโปร์” (Import Parity) ทั้งที่ประเทศไทยมีโรงกลั่นที่ทันสมัยและผลิตได้เองในประเทศ ถือเป็นการผลักภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง เช่น การผลักภาระค่าขนส่งและค่าประกันภัยที่ไม่เกิดขึ้นจริงไปให้ผู้บริโภค

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายพลังงานที่ผิดพลาด ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ภาระค่าใช้จ่ายครัวเรือน แต่ครอบคลุมไปถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชน ดังนี้

1. ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดจากต้นทุนพลังงาน (Cost - Push Inflation)

พลังงานถือเป็นต้นทุนพื้นฐานของทุกโซ่อุปทาน เมื่อค่าไฟฟ้าและราคาน้ำมันสูงขึ้น ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคจึงปรับตัวสูงขึ้นตามอย่างเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยซึ่งมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านพลังงานต่อรายได้สูงกว่ากลุ่มอื่น การที่รัฐบาลใช้วิธี “ตรึงราคา”

โดยการก่อกำหนดให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) หรือกองทุนน้ำมันฯ เป็นเพียงการเลื่อนปัญหาไปในอนาคต ซึ่งสุดท้ายผู้บริโภคก็ต้องจ่ายคืนผ่านค่า Ft และเงินส่งเข้ากองทุนในระยะยาวพร้อมดอกเบี้ย

2. การสูญเสียโอกาสในการพึ่งพาตนเองด้านพลังงานในปัจจุบัน
เทคโนโลยีโซลาร์รูฟท็อป (Solar Rooftop) ช่วยให้ประชาชนสามารถผลิตไฟฟ้าใช้เองได้ในราคาที่ถูกลงกว่าซื้อจากสายส่ง แต่กฎระเบียบของรัฐกลับเป็นอุปสรรคทั้งเรื่องข้อจำกัดในการเชื่อมต่อโครงข่าย และราคารับซื้อไฟฟ้าคืนที่ไม่จูงใจ เช่น การคำนวณค่าไฟแบบระบบรับซื้อไฟฟ้าส่วนเกิน (Net - Billing) ที่ราคาต่ำเกินจริง การปิดกั้นโอกาสนี้ทำให้ผู้บริโภคต้องตกเป็น “ผู้ซื้อส่วนเกิน” ของระบบที่ประสิทธิภาพต่ำต่อไป แทนที่จะได้เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้บริโภคที่สามารถทั้งผลิตและใช้ไฟฟ้าได้ (โปรซูเมอร์: Prosumer)

3. ความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรก๊าซธรรมชาติ ก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยถือเป็นทรัพยากรของชาติที่ควรถูกจัดสรรให้ประชาชนใช้ก่อนในราคาที่เหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติกลับมีการจัดสรรให้ภาคปิโตรเคมีและอุตสาหกรรมในสัดส่วนที่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุน ในขณะที่ภาคครัวเรือนกลับต้องร่วมแบกรับภาระราคาก๊าซที่เฉลี่ยรวมกับก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) นำเข้าราคาแพง (Pool Gas) การที่โครงสร้างราคาก๊าซไม่สะท้อนคุณภาพเชื้อเพลิงและการใช้งานที่แท้จริงทำให้ผู้บริโภคทั่วไปต้องจ่ายค่าไฟฟ้าและค่าก๊าซหุงต้มสูงกว่าที่ควรจะเป็นตามสิทธิในทรัพยากรของตน³

³ สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2568). คำมติ กพข. ผลักภาระให้ผู้ซื้อไฟ จี อนุทิน สั่งยกเลิก ก่อนมีผล 1 ม.ค. สืบค้นจาก https://www.tcc.or.th/25122568_electricity-price_news/

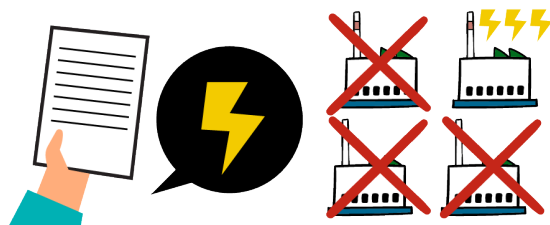
ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. ข้อเสนอด้านพลังงานไฟฟ้า

เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน สภาผู้บริโภคมขอเสนอการปรับเปลี่ยนนโยบายไฟฟ้าจากการรวมศูนย์ไปสู่การกระจายศูนย์และสร้างความเป็นธรรม ดังนี้

1.1 ควบคุมกำลังผลิตและการบริหารจัดการสำรองไฟฟ้า รัฐบาลต้องสั่งระงับการอนุมัติโรงไฟฟ้าใหม่ที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลทันทีโดยไม่มีข้อยกเว้นจนกว่าปริมาณไฟฟ้าสำรองจะกลับเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานที่ 15% การฝืนอนุมัติโรงไฟฟ้าใหม่ในสถานะสำรองล้นเกินถือเป็นการกระทำที่จงใจเพิ่มภาระให้ผู้บริโภค นอกจากนี้ต้องมีการเจรจาเพื่อปรับลดค่า AP หรือการเลื่อนการรับมอบไฟฟ้า (Deferral) จากโครงการที่ยังไม่จำเป็น เพื่อลดภาระต้นทุนคงที่ในระบบ

1.2 ปรับปรุงแผน PDP ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย Net Zero แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าฉบับใหม่ต้องยึดโยงกับเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก (NDC 3.0) อย่างเคร่งครัด โดยต้องกำหนดสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนให้มากกว่า 50% ภายในปี 2573 และลดการใช้ก๊าซธรรมชาติลงอย่างเป็นระบบ การวางแผนต้องคำนึงถึงเทคโนโลยีการกักเก็บพลังงาน (Energy Storage) และการจัดการด้านความต้องการใช้ไฟฟ้า (Demand Response) เพื่อทดแทนโรงไฟฟ้าฟอสซิลแบบเดิม

1.3 ปฏิรูปโครงสร้างราคาก๊าซธรรมชาติ (Single Pool Gas & Pricing Reform) ในระยะสั้น รัฐต้องทบทวนมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) เรื่องการปรับโครงสร้างราคาก๊าซธรรมชาติและเร่งบังคับใช้ระบบ Single Pool Gas ที่รวมก๊าซจากท่ออ่าวไทย ก๊าซจากประเทศเมียนมาและ LNG นำเข้า มาเฉลี่ยราคาเพื่อให้เกิดต้นทุนที่เป็นธรรมสำหรับผู้บริโภคทุกกลุ่ม ส่วนในระยะยาวต้องปรับปรุงสูตรการคิดคำนวณราคาก๊าซธรรมชาติที่ขายให้โรงแยกก๊าซ โดยอ้างอิงราคาตามคุณภาพของมีเทนใน Pool Gas และราคาก๊าซหุงต้มตามราคาตลาดที่เป็นธรรม เพื่อป้องกันการถ่วงอ้อมกำไรจากภาคพลังงานไปสู่ธุรกิจปิโตรเคมีส่วนบุคคล

1.4 ส่งเสริมโซลาร์รูฟท็อปภาคประชาชน (Net - Billing Optimization) รัฐต้องเปิดเสรีการผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยใช้ระบบ Net - Billing ที่ปรับปรุงราคาซื้อขายไฟฟ้าคืนให้เท่ากับราคาที่ กฟผ. ขายส่งให้กับหน่วยงานจำหน่าย เช่น การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ซึ่งจะช่วยให้ระยะเวลาคืนทุนของประชาชนสั้นลง และกระตุ้นให้เกิดการลงทุนภาคครัวเรือนเพื่อลดความพึ่งพาจากส่วนกลาง อันเป็นการลดภาระการสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ของรัฐในระยะยาว

2. ข้อเสนอด้านน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซหุงต้ม

การปรับโครงสร้างราคาน้ำมันและก๊าซ LPG ต้องยึดถือหลักประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นที่ตั้ง ผ่านนโยบายหรือมาตรการ ดังต่อไปนี้

2.1 ปรับโครงสร้างราคาน้ำมันขายปลีกและภาษีสรรพสามิต

รัฐบาลควรกำหนดเพดานราคาน้ำมันเบนซินและดีเซลไม่เกิน 30 บาทต่อลิตร ผ่านกลไกการปรับลดภาษีสรรพสามิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจ

นอกจากนี้ต้องยกเลิกการใช้อ้างอิงราคาหน้าโรงกลั่นจากสิงคโปร์ที่รวมค่าใช้จ่ายสมมติ ให้เปลี่ยนมาใช้อ้างอิงราคาตลาดสิงคโปร์เพียงอย่างเดียวบวกค่าดำเนินการที่เกิดขึ้นจริง และปรับเปลี่ยนรอบการประกาศราคาเป็นรายสัปดาห์เพื่อลดความผันผวน และค่าการตลาดส่วนเกิน หากโรงกลั่นมีกำไรเกินควรในช่วงวิกฤต รัฐต้องจัดเก็บภาษีลาภลอย (Windfall Tax) เพื่อนำเงินกลับมาสมทบกองทุนพลังงาน

2.2 จัดการก๊าซ LPG ตามสิทธิทรัพยากรพื้นฐาน รัฐต้องแยกโครงสร้างราคา LPG ออกเป็น 2 ส่วนให้ชัดเจน โดยให้ภาคครัวเรือนเข้าถึงก๊าซที่ผลิตได้จากโรงแยกก๊าซธรรมชาติในประเทศก่อนในราคาต้นทุนบวกกำไรที่เหมาะสม (Cost - Plus Pricing) และยกเลิกการเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับก๊าซหุงต้มภาคครัวเรือนเนื่องจากเป็นสินค้าจำเป็นพื้นฐาน ส่วนภาคขนส่งและปิโตรเคมีให้ใช้ราคาเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากแหล่งผลิตที่เหลือและส่วนนำเข้า เพื่อหยุดการอุดหนุนข้ามประเภทที่ผิดบิดเบือนข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจ

2.3 ปฏิรูปหนี้สินและการบริหารกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง รัฐบาลต้องมี นโยบายยุติการนำเงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงไปชดเชยราคาก๊าซ LPG ในลักษณะที่เป็นภาระหนี้ระยะยาว และต้องมีการตรวจสอบสถานะหนี้สินของกองทุนอย่างโปร่งใส การบริหารจัดการกองทุนต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาเสถียรภาพราคาอย่างแท้จริง มิใช่เครื่องมือทางการคลังในการหาเงินกู้เพื่อชดเชยนโยบายที่ล้มเหลวของรัฐ

ที่มา: เว็บไซต์สภาองค์กรของผู้บริโภค

ที่มา: เว็บไซต์สภาองค์กรของผู้บริโภค

เรียนฟรี ต้องฟรีจริง
ทุกคนต้องเข้าถึงระบบการศึกษาอย่าง
เท่าเทียมและมีคุณภาพ

สถานการณ์ปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 รับรองสิทธิของเด็กทุกคนในการได้รับการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยรัฐต้องจัดให้อย่างมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย อีกทั้งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 ได้ขยายการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.3) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังรับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ “การเรียนรู้ฟรี” ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง เนื่องจากสถานศึกษาหลายแห่งยังมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าบำรุงการศึกษา ค่ากิจกรรม ค่าชุดนักเรียน ค่าเรียนพิเศษ ค่าทัศนศึกษา และค่าใช้จ่ายด้านการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นภาระที่อยู่นอกเหนือจากงบประมาณที่รัฐจัดสรร ส่งผลให้ผู้ปกครอง โดยเฉพาะครอบครัวรายได้น้อยและครอบครัวในพื้นที่ชนบท ต้องแบกรับภาระทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กบางส่วนหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือไม่สามารถเรียนต่อและไม่ได้รับเอกสารจบการศึกษา เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถชำระค่าเทอมหรือค่าธรรมเนียมที่โรงเรียนเรียกเก็บ ปัญหานี้สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยังคงดำรงอยู่ และทำให้สิทธิในการศึกษาไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและนโยบายการเรียนรู้ฟรี

ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาของรัฐที่ยังไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้สถานศึกษาจำเป็นต้องพึ่งพาเงินสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งขัดต่อหลักการที่มุ่งให้การศึกษาเป็นบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม

1. จำนวนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

ข้อมูลจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ระบุว่า ปีการศึกษา 2566 มีนักเรียนจากครัวเรือนยากจนและยากจนพิเศษ ประมาณ 1.8 ล้านคน ที่ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แม้มีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี แต่ความยากจนยังเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร และภาระค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งทำให้หลายคนไม่สามารถเรียนต่อได้อย่างเต็มที่⁴

2. ความเสียหายและภาระค่าใช้จ่าย

2.1 รายงานจากสำนักข่าวบางกอกโพสต์ (Bangkok Post)

ระบุว่า ครัวเรือนในกรุงเทพฯ มีการใช้จ่ายด้านการศึกษามากถึง 37,257 บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศที่ประมาณ 17,832 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ และค่าเดินทาง โดยช่องว่างระหว่างครัวเรือนฐานะต่ำสุดและฐานะสูงสุดในการใช้จ่ายด้านการศึกษา มีมากถึงเกือบ 12 เท่า⁵

2.2 รายงานจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (UNICEF/Equitable Education Fund)

ระบุว่า แม้มีเงินอุดหนุนจากรัฐ แต่ครัวเรือนต้องจ่ายด้านศึกษานอกระบบเฉลี่ยเกือบ 18,000 บาทต่อปีต่อคน โดยครัวเรือนที่ยากจนที่สุดยังมีค่าใช้จ่าย แม้จะอยู่ในระดับต่ำกว่ารายได้ก็ตาม⁶

2.3 การสำรวจ “Back-to-school” พบว่าในปี 2024 มีการใช้จ่ายด้านการศึกษาโดยรวมจากผู้ปกครองทั่วประเทศรวมสูงกว่า 60,000 ล้านบาท ในการเตรียมความพร้อมของเด็กในช่วงต้นปีการศึกษา โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนเพิ่มเป็นกว่า 25,000 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า⁷

⁴ คมชัดลึก. (2566). เปิดสถิติความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กยากจน 1.8 ล้านคน.

สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/education/562147>

⁵ บางกอกโพสต์. (2565). ช่องว่างความเหลื่อมล้ำด้านงบประมาณการศึกษายังสูง ผลสำรวจชี้ชัด.

สืบค้นจาก <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2309098>

2.4 รายงานจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ชี้ว่าความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศยังคงอยู่สูง โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีสัดส่วนนักเรียนในกลุ่มยากจนพิเศษสูงที่สุด เช่น แม่ฮ่องสอน และจังหวัดอื่น ๆ มีสัดส่วนเกือบ 40 - 45% ของนักเรียนที่อยู่ในสถานะ “ยากจนพิเศษ” ซึ่งบ่งชี้ว่าโอกาสทางการศึกษายังไม่เท่าเทียมในระดับพื้นที่⁶

2.5 ตัวเลขรายได้ครัวเรือนยากจนและยากจนพิเศษลดลงจากเดิม

ที่ประมาณ 1,250 บาทต่อเดือน เหลือเพียง 1,039 บาทต่อเดือน หรือประมาณ 34 บาทต่อวัน ซึ่งอยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับนานาชาติ ส่งผลให้ครอบครัวไม่มีความสามารถในการรองรับค่าใช้จ่ายเสริมที่รัฐไม่ได้ครอบคลุม⁷

⁶ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา & องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2566). รายงานการพัฒนาทุนมนุษย์ในประเทศไทย. สืบค้นจาก https://www.unicef.org/thailand/media/15546/file/unicef%20Human%20Capital%20Development%20in%20Thailand_final_ENG.pdf

⁷ The Thaiger. (2567). ค่าใช้จ่ายเปิดเทอมพุ่ง ผู้ปกครองรับภาระหนักขึ้นทั่วประเทศ.

สืบค้นจาก <https://thethaiger.com/news/business/back-to-school-rise-in-education-costs-leaves-parents-reeling>

⁸ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2568). ทบทวนความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: 10 จังหวัดที่มีนักเรียนยากจนมากที่สุด.

สืบค้นจาก <https://en.eef.or.th/2025/05/05/reconsidering-education-inequality-10-provinces-with-most-students/>

⁹ฐานเศรษฐกิจ. (2566). รายได้เด็กยากจนพิเศษลดลงเหลือ 34 บาทต่อวัน.

สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/business/economy/579456>

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

1. การตีความคำว่า ‘เรียนฟรี’ ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การตีความคำว่า “เรียนฟรี” ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้ขอบเขตค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องรับผิดชอบยังคงคลุมเครือ ไม่ว่าจะเป็นค่าบำรุงการศึกษา ค่ากิจกรรมต่าง ๆ ค่าเดินทาง อาหารกลางวัน หรือค่าอินเทอร์เน็ต ความไม่แน่นอนดังกล่าวทำให้ภาระค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่งยังตกอยู่กับผู้ปกครอง ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2. การจัดสรรงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอ

การจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการจริงของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายจำเป็นทั้งหมด เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าอาหารกลางวัน ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน และค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ความไม่เพียงพอดังกล่าวทำให้โรงเรียนต้องพึ่งพาการจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากผู้ปกครองเพื่อชดเชยงบประมาณที่ขาดแคลน ส่งผลให้ภาระทางการเงินตกอยู่กับครอบครัว

3. ความแตกต่างของแต่ละโรงเรียน

ในบางพื้นที่ โรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณเพียงพอจากรัฐ เนื่องจากความแตกต่างในระดับความสามารถทางการเงินของสถานศึกษาหรือที่ตั้งของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้โรงเรียนเหล่านี้ต้องพึ่งพาเงินจากผู้ปกครองเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ภาระนี้ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาและเพิ่มความกดดันทางเศรษฐกิจต่อครอบครัวในพื้นที่ด้อยโอกาส

4. ความจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลายโรงเรียนไม่สามารถใช้เพียงงบประมาณจากรัฐในการจัดกิจกรรมหรือโครงการพิเศษทั้งหมด เช่น การทัศนศึกษา งานวิชาการ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกีฬา ศิลปะ และทักษะเสริมต่าง ๆ ส่งผลให้โรงเรียนต้องเก็บเงินจากผู้ปกครองเพื่อดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดภาระทางการเงินต่อครอบครัวและทำให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมทักษะของผู้เรียนไม่เท่าเทียมกัน

5. การจัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์การเรียนการสอน

การจัดหาทรัพยากรที่มีคุณภาพ เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย หรือการปรับปรุงอาคารเรียนให้มีสภาพที่ดีขึ้น มักต้องใช้ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียนบางแห่งไม่สามารถรองรับได้จากงบประมาณที่ได้รับจากรัฐ ส่งผลให้การเรียนการสอนอาจไม่ทันสมัยหรือมีคุณภาพไม่เต็มที่ และเพิ่มภาระให้โรงเรียนต้องหาทุนเพิ่มเติมจากผู้ปกครองหรือแหล่งอื่น ๆ

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับปรุงมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยให้เพิ่มเติมค่านิยมของ “ค่าใช้จ่ายในการศึกษา” ให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีรายการ (Positive List) เพื่อกำหนดขอบเขตของ “การเรียนรู้ฟรี” ให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริงของผู้เรียนอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเดิมที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่มีความจำเป็นต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ค่าเดินทางไป - กลับโรงเรียน ค่าอาหารกลางวันและอาหารว่างที่มีโภชนาการเหมาะสม ค่าเรียนเสริมหรือกิจกรรมเสริมทักษะที่จำเป็น เช่น การเรียนภาษา และการเรียนคอมพิวเตอร์ ค่าสื่อและอุปกรณ์ดิจิทัลพื้นฐาน ค่าทัศนศึกษา ค่ายารักษาโรค

และกิจกรรมภาคสนามที่จำเป็น ค่าห้องเรียนปรับอากาศหรือค่าใช้จ่ายด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้สิทธิการศึกษา 15 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจริงอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับปรุงมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยตัดถ้อยคำวรรคท้ายของมาตรา 58 วรรคสอง ที่ระบุว่า “ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบัน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสม

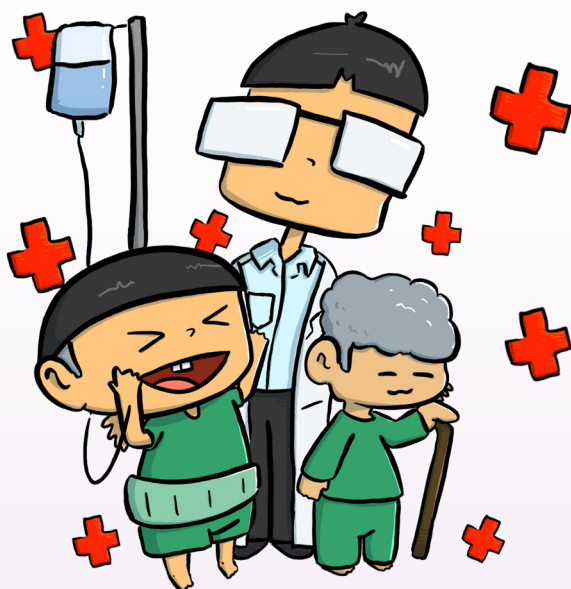
และความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด” ออก เพื่อปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษา

3. กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับปรุง มาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเพิ่มเติมข้อความว่า “รัฐต้องจัดให้มีการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาอย่างเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม” โดยกำหนดเกณฑ์การจัดสรรที่สะท้อนความจำเป็นและระดับความขาดแคลนของแต่ละโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยพิจารณาถึงความจำเป็นและระดับความขาดแคลนที่แตกต่างกัน พร้อมมอบอำนาจและสนับสนุนกลไกให้หน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณการศึกษา

4. ทุกพรรคการเมืองต้องกำหนดนโยบายสนับสนุนสิทธิการเรียนรู้ ปริญญาตรีใบแรกฟรีในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยรัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาอย่างเพียงพอ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษา มุ่งใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการวิจัยตามมาตรฐานสากล ลดปัญหาบัณฑิตตกงาน และยกระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีให้เป็นการลงทุนด้านทุนมนุษย์ที่สร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคม

หลักประกันสุขภาพ เสมอภาคถ้วนหน้า

3 กองทุนคุณภาพเดียว ยกระดับ หลักประกันสุขภาพให้เท่าเทียม

ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเป็นหนึ่งในนโยบายสาธารณสุขที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย และเป็นกลไกหลักในการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพของประชาชน โดยจากการศึกษาพบว่าระบบงบประมาณแบบเหมาจ่ายรายหัวสำหรับผู้ใช้สิทธิบัตรทองในกรุงเทพฯ มีอัตราเฉลี่ยเพียง 1,300 บาทต่อคนต่อปีนั้น ไม่เพียงพอต่อต้นทุนการให้บริการจริงในเมืองหลวงซึ่งมีต้นทุนที่สูงมาก ซึ่งปัญหานี้สร้างแรงกดดันให้กับทุกฝ่ายในระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งคลินิกเอกชนที่หลายแห่งต้องประสบกับภาวะขาดทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากค่าส่งต่อผู้ป่วยที่สูงกว่างบประมาณที่ได้รับ ทำให้ต้องจำกัดการส่งต่อผู้ป่วย หรือเลวร้ายที่สุดคือต้องปิดตัวลง สถานพยาบาลภาครัฐ ถึงแม้ว่าเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่หนีไม่พ้นปัญหาด้านทุนที่สูงกว่ารายได้ที่ได้รับจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือโรงพยาบาลในพื้นที่กรุงเทพฯ ที่รับผู้ป่วยบัตรทองต้องขาดทุนอย่างต่อเนื่อง จนต้องนำรายได้จากสิทธิการรักษาอื่น ๆ มาอุดหนุนเพื่อประคองสถานการณ์ไว้ ส่วนประชาชนที่อยู่ในฐานะผู้รับบริการยังคงต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเอง ทั้งค่าเดินทางไปโรงพยาบาลที่ต้องใช้เวลาและเงิน หรือแม้แต่ค่าตรวจเลือดที่อยู่นอกสิทธิ ทั้งหมดนี้เป็นการชี้ให้เห็นว่างบประมาณ 1,300 บาทต่อคนนั้นไม่ได้ครอบคลุมบริการที่จำเป็นอย่างแท้จริง เมื่อเปรียบเทียบกับต่างจังหวัดที่อาจมีต้นทุนต่ำกว่า

อย่างไรก็ตาม การออกแบบระบบหลักประกันสุขภาพที่แบ่งออกเป็นหลายกองทุน โดยแต่ละกองทุนมีมาตรฐานการจัดสรรงบประมาณ กลไกการจ่ายเงิน และขอบเขตสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างที่สะสมอย่างต่อเนื่อง ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลให้หลักการ “การเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียม” ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ รวมถึงปัจจุบันประชาชนในฐานะผู้บริโภคจำนวนมากรับรู้ถึงความแตกต่างในการได้รับการรักษา การเข้าถึงยา หรือเทคโนโลยีทางการแพทย์ แม้ว่าเข้ารับ

บริการในโรงพยาบาลเดียวกันและมีอาการเจ็บป่วยในลักษณะเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำนี้ไม่เพียงส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการรักษาพยาบาล แต่บั่นทอนความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อระบบสาธารณสุขของรัฐในระยะยาว

สำหรับเวทีสภาผู้บริโภคร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักข่าวเอชโฟกัส (Hfocus) และสำนักข่าวเดอะเบตเทอร์ (The Better) จัดขึ้นในหัวข้อ “ทลายข้อจำกัด 3 กองทุน สู่ระบบสุขภาพมาตรฐานเดียว” ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2568 เพื่อผลักดันการรวมกองทุนสุขภาพหลัก 3 กองทุน ได้แก่ บัตรทอง ประกันสังคม และสวัสดิการข้าราชการ ให้เป็นระบบสุขภาพมาตรฐานเดียวกัน เพื่อมุ่งเน้นการสร้างความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของประชาชน โดยชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของสิทธิประโยชน์ในปัจจุบัน ได้แก่ ระบบสวัสดิการรักษายาบัตรข้าราชการ ระบบประกันสังคม และระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (บัตรทอง) ปรากฏให้เห็นชัดเจนในด้านสิทธิประโยชน์และการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล โดยเฉพาะกรณีของสิทธิประกันสังคมที่ถูกระบุว่าได้รับสิทธิประโยชน์น้อยกว่าอีกสองระบบในหลายด้าน เช่น สิทธิทางทันตกรรมที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับค่าบริการตามจริงแต่ไม่เกิน 900 บาทต่อปี ถือว่าไม่สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและความจำเป็นทางการแพทย์ในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับสิทธิบัตรทองและข้าราชการที่สามารถเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากได้ครอบคลุมมากกว่า

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังขยายวงไปถึงการรักษาโรคภัยร้ายแรงอย่างมะเร็ง ซึ่งระบบประกันสังคมมีการกำหนดเพดานค่าใช้จ่ายไว้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อราย ต่อปี และในปัจจุบันสิทธิสุขภาพภาครัฐของไทย ที่มีการจำแนกประจำเดือนกันยายน ปี 2566 พบว่าจำนวนประชากรที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพ 66.9 ล้านคน สิทธิบัตรทอง 46.9 ล้านคน สิทธิประกันสังคม 12.9 ล้านคน สิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 5.3 ล้านคน สิทธิพนักงานส่วนท้องถิ่น 6.8 แสนคน สิทธิครูเอกชนกว่า 8 หมื่นคน ส่วนการยกระดับสิทธิประโยชน์ไม่ว่าจะเป็น สิทธิข้าราชการ สิทธิประกันสังคม สิทธิบัตรทอง ต่างคนต่างใช้สิทธิของตนเอง

ในขณะที่ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเน้นการเบิกจ่ายตามอัตราการรักษาจริงหรือสิทธิประโยชน์ที่กว้างกว่า ความแตกต่างเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนและสภาผู้บริโภคนพยายามผลักดันให้มีการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ของทุกกองทุนให้ทัดเทียมกัน โดยเฉพาะการเรียกร้องให้สำนักงานประกันสังคมปรับปรุงเกณฑ์การเบิกจ่ายให้เป็นแบบตามจ่ายจริงเพื่อให้ผู้ประกันตนได้รับความเป็นธรรมและเข้าถึงมาตรฐานการรักษาเดียวกับกองทุนอื่น ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพการรักษาและความเป็นธรรมในการรับบริการที่ประชาชนแต่ละกลุ่มควรได้รับอย่างเท่าเทียมกันในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงความจำเป็นในการปฏิรูประบบบริหารจัดการงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยและภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเสนอให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลและสิทธิประโยชน์ให้เป็นเอกภาพ ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคนสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลและนวัตกรรมการรักษาใหม่ ๆ ได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านสิทธิกองทุนมาเป็นอุปสรรค พร้อมทั้งเสนอให้รัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและระบบสวัสดิการสุขภาพของไทยให้ยั่งยืนในระยะยาว

ปัญหาเชิงโครงสร้าง

โครงสร้างการจัดสรรงบประมาณด้านสุขภาพของไทยในปัจจุบันมีความเหลื่อมล้ำสูงเนื่องจากมีการบริหารจัดการแยกตาม 3 กองทุนหลัก ได้แก่ สิทธิรักษาพยาบาลข้าราชการ ประกันสังคม และบัตรทอง ซึ่งมีอัตราเงินอุดหนุนรายหัวแตกต่างกันอย่างมาก โดยสิทธิข้าราชการได้รับงบประมาณสูงกว่าสิทธิบัตรทองถึง 4.3 เท่า ความแตกต่างนี้ส่งผลโดยตรงต่อมาตรฐานการรักษาพยาบาลและความต่อเนื่องของบริการ ทำให้โรงพยาบาลรัฐต้องเผชิญกับภาวะการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจากระบบบัตรทองและประกันสังคมมีจำกัด เมื่อเทียบกับต้นทุนการให้บริการจริง

ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวผลักดันให้ประชาชนส่วนหนึ่งต้องหันไปพึ่งพาโรงพยาบาลเอกชนเพื่อหลีกเลี่ยงความแออัด แต่ต้องเผชิญกับภาระค่ารักษาพยาบาลที่สูงเกินจริงและคาดการณ์ไม่ได้ โดยเฉพาะราคาค่ายาที่มีกำไรสูงกว่าปกติหลายเท่าเนื่องจากขาดกลไกควบคุมราคาที่มีประสิทธิภาพ สถานการณ์นี้กลายเป็นปัจจัยซ้ำเติมปัญหาหนี้สินครัวเรือนอย่างรุนแรง โดยพบว่าเกือบครึ่งหนึ่งของหนี้ครัวเรือนไทยเกิดจากค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพรวมถึงค่ารักษาพยาบาล แม้ระบบรัฐจะช่วยป้องกันการล้มละลายได้ในภาพรวม แต่ช่องว่างของสิทธิประโยชน์และการต้องจ่ายเงินเองนอกระบบยังคงสร้างความเปราะบางทางเศรษฐกิจและตอกย้ำความไม่เท่าเทียมในระบบสุขภาพไทยอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบต่อผู้บริโภค

วิกฤตความเหลื่อมล้ำในระบบสุขภาพไทยมีรากฐานสำคัญจากการออกแบบนโยบายแบบแยกส่วนที่ขาดการบูรณาการ โดยเฉพาะการใช้เกณฑ์จัดสรรงบประมาณที่แตกต่างกันตามประเภทกองทุน ซึ่งสิทธิการรักษาพยาบาลข้าราชการใช้ระบบเบิกจ่ายตามจริงทำให้เข้าถึงยาและเทคโนโลยีขั้นสูงได้ง่ายกว่า ขณะที่สิทธิบัตรทองและประกันสังคมใช้ระบบเหมาจ่ายรายหัวที่จำกัดตามงบประมาณ ความแตกต่างเชิงโครงสร้างนี้ไม่เพียงแต่สร้างมาตรฐานการรักษาที่ “ไม่เท่ากัน” แต่

ผลักภาระให้โรงพยาบาลรัฐต้องแบกรับต้นทุนการรักษาที่เกินงบประมาณจนส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของสถานพยาบาลในระยะยาว

ในขณะเดียวกัน ความล้มเหลวในการกำกับดูแลราคารักษาพยาบาลในภาคเอกชนซึ่งปล่อยให้กลไกตลาดและนโยบายการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) กำหนดราคาได้อย่างเสรี ได้กลายเป็นกำแพงที่กีดกันการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพสำหรับผู้มีรายได้น้อยและชนชั้นกลาง ภาระค่าใช้จ่ายที่สูงเกินจริงและการขาดกลไกคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ บังคับให้ครัวเรือนต้องแบกรับความเสี่ยงทางการเงินเอง จนนำไปสู่ปัญหาหนี้สินและการสูญเสียทรัพย์สินเพื่อรักษาชีวิต หากรัฐยังไม่เร่งปฏิรูปเพื่อรวมมาตรฐานสิทธิประโยชน์และควบคุมต้นทุนสุขภาพในทุกมิติ ความเหลื่อมล้ำนี้จะยิ่งขยายช่องว่างทางสังคมให้ลึกขึ้นและบั่นทอนความยั่งยืนของระบบสาธารณสุขไทยโดยรวม

ข้อสังเกตเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

การกำกับดูแลราคารักษาพยาบาลในภาคเอกชนของประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ผ่านหลายแนวทางควบคู่กัน ภายใต้กรอบอำนาจตามกฎหมายที่รัฐมีอยู่ในปัจจุบัน แนวทางหนึ่งคือการพิจารณาออกกฎหมายหรือกฎระเบียบเพื่อกำหนดให้บริการและสินค้าทางการแพทย์บางประเภทอยู่ภายใต้สถานะ “สินค้าควบคุม” โดยเฉพาะยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ใบสั่งแพทย์และมีการใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ ภายใต้กรอบดังกล่าว โรงพยาบาลเอกชนที่มีการคิดราคาแพงเกินกว่าราคากลางหรือราคามาตรฐานที่รัฐกำหนดในระดับที่สูงเกินสมควร อาจต้องมีการชี้แจงโครงสร้างต้นทุนหรือขอความเห็นชอบจากหน่วยงานกำกับดูแล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการกำหนดราคาควบคู่กันภาครัฐสามารถพิจารณากำหนดเพดานราคาสำหรับค่าบริการหรือหัตถการทางการแพทย์บางประเภทที่มีความจำเป็นสูงและมีการใช้บริการในวงกว้าง เช่น การฟอกไต การผ่าตัดมาตรฐาน หรือการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤต (ICU) โดยกำหนดให้การเรียกเก็บค่าบริการต้องอยู่ภายในกรอบราคาที่เหมาะสม เว้นแต่มี

เหตุผลทางการแพทย์หรือด้านต้นทุนที่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน แนวทางดังกล่าวจะช่วยป้องกันการเรียกเก็บค่ารักษาที่สูงเกินสมควร และลดความเสี่ยงด้านค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยในกรณีเจ็บป่วยรุนแรงหรือฉุกเฉิน

อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญคือการส่งเสริมความโปร่งใสด้านโครงสร้างต้นทุนค่ารักษาพยาบาล โดยอาจกำหนดให้โรงพยาบาลเอกชนแสดงรายการค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายล่วงหน้า เช่น ค่าแพทย์ ค่ายา ค่าบริการพยาบาล และค่าใช้จ่ายเครื่องมือแพทย์ เพื่อให้ผู้ป่วยและครอบครัวสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจและวางแผนทางการเงินด้านสุขภาพได้อย่างเหมาะสม การมีข้อมูลที่ชัดเจนยังช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองของผู้บริโภค และเอื้อให้สามารถร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หากพบการคิดค่าบริการรักษาที่ไม่สมเหตุสมผลหรือมีความซ้ำซ้อนของค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้ อาจพิจารณาสร้างกลไกกลางในการกำกับมาตรฐานและติดตามสถานการณ์ค่ารักษาพยาบาล โดยมอบหมายให้คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการของกระทรวงพาณิชย์ ทำหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์ และประเมินแนวโน้มค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาลเอกชนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงรับเรื่องร้องเรียนในกรณีที่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นธรรม กลไกดังกล่าวจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและผู้ให้บริการว่าค่ารักษาพยาบาลอยู่ภายใต้กติกาที่ชัดเจน เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ มากกว่าการปล่อยให้กันไปตามกลไกตลาดเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. สนับสนุนเงินให้ 3 กองทุนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการรักษาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากร และสร้าง

ความยุติธรรมให้กับผู้ประกันตน โดยขอให้การปรับปรุงมาตรา 9 และมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 เพื่อขยายขอบเขตความครอบคลุมที่เท่าเทียม และสนับสนุนงบประมาณที่ยุติธรรม ดังนี้

1.1 มาตรา 9 มุ่งเน้นไปที่การจัดสิทธิประโยชน์ให้แก่บุคคลที่ไม่ได้รับสิทธิจากสวัสดิการอื่น จึงขอให้เพิ่มข้อเสนอให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และบุคคลที่มีสิทธิตามระเบียบหรือมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ได้รับสิทธิประโยชน์และมาตรฐานการบริการทางการแพทย์ที่เท่าเทียมกันกับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างมาตรฐานเดียวในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของรัฐ

1.2 มาตรา 10 ที่กล่าวถึงการสมทบเงินหรือการโอนสิทธิระหว่างกองทุน ขอให้บัญญัติเพิ่มเติม เรื่องการดำเนินการตามมาตรา 9 โดยให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณแก่กองทุนต่าง ๆ ในอัตราเงินเหมาจ่ายรายหัวที่สะท้อนต้นทุนจริงอย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความยุติธรรมของผู้ประกันตนและผู้มีสิทธิในทุกระบบ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรในภาพรวมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ให้คณะกรรมการร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบกองทุนอื่น จัดตั้งระบบบริหารจัดการทรัพยากรร่วม เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มอำนาจต่อรองในการจัดซื้อเวชภัณฑ์และบริการทางการแพทย์

2. ทุพพรการเมืองมีนโยบายควบคุมราคา ผ่านกลไกของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการรักษา โดยให้อำนาจตามมาตรา 25 (5) ในการกำหนด แจ่งปริมาณ สถานที่กักเก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนนำเข้าในราชอาณาจักร และ 25 (2) ในการกำหนดกำไรสูงสุดของสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนของโรงพยาบาลเอกชน และควบคุมค่าบริการโรงพยาบาลเอกชน อาทิ เพดานราคาค่ารักษายาบาล โครงสร้างต้นทุนค่ารักษายาบาล

“ทุบทิ้ง พ.ร.บ.อาหาร ฉบับไดโนเสาร์” อาหารปลอดภัย คนไทยสุขภาพดี

สถานการณ์ปัญหา

ผู้บริโภคมักอ้างเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างจากการที่พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 บังคับใช้มาเป็นเวลากว่า 46 ปี ซึ่งไม่รองรับความซับซ้อนของห่วงโซ่อุปทานอาหารสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกฎหมายปัจจุบันยังขาดกลไกสำคัญด้านความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูล และการตรวจสอบย้อนกลับ ตั้งแต่ต้นทางการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค ส่งผลให้เมื่อเกิดปัญหาอาหารปนเปื้อนหรือไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยจึงไม่สามารถจัดการได้อย่างเป็นระบบ

กรณีตัวอย่าง รายงานผลการทดสอบองุ่นไซน์มัสแคท โดยเครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (Thai-PAN) ร่วมกับนิตยสารฉลาดซื้อ และมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค พบว่าจากการสุ่มตรวจองุ่นไซน์มัสแคท จำนวน 24 ตัวอย่าง จากพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยมีการสุ่มตรวจสอบสารเคมีเกษตรมากกว่า 400 ชนิด พบว่ามีสารเคมีเกษตรตกค้างในทุกตัวอย่างที่ตรวจ และพบการตกค้างที่เกินค่ามาตรฐานมากถึง 95.8% โดย 42% ของสารพิษตกค้าง เป็นสารที่อยู่นอกบัญชีวัตถุอันตรายของไทย และ 74% ของสารพิษตกค้าง เป็นสารดูดซึม มีโอกาสตกค้างอยู่ในเนื้อเยื่อขององุ่น นอกจากนี้ยังตรวจพบวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ทั้งนี้ตามกฎหมายต้องตรวจไม่พบ จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ คลอไพริฟอส (Chlorpyrifos) และเอ็นดริน อัลดีไฮด์ (Endrin aldehyde)¹⁰

จากข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคในกระบวนการเฝ้าระวัง และเตือนภัยเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถจัดการตรวจสอบได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ขณะเดียวกัน บทลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับระดับความเสียหายต่อสุขภาพและเศรษฐกิจ ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงการควบคุมคุณภาพอย่างจริงจัง

¹⁰ สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2567). องุ่นไซน์มัสแคท เปิดประเด็น ความไม่ปลอดภัยด้านอาหาร. สืบค้นจาก <https://www.tcc.or.th/shine-muscat-grape/>

ในอีกด้านหนึ่ง ระบบการผลิตอาหารของประเทศไทยยังพึ่งพาการเกษตรที่ใช้สารเคมีเป็นหลัก เนื่องจากเกษตรกรจำนวนมากยังขาดความเชื่อมั่นในตลาดอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ทั้งในด้านเสถียรภาพราคา ด้านการเข้าถึงตลาดอย่างเป็นธรรมที่เกษตรกรสามารถนำสินค้าเกษตรอินทรีย์เข้าไปขายได้ และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นระบบ การไม่มีเป้าหมายระดับชาติที่ชัดเจนด้านการเพิ่มพื้นที่และผลผลิตอาหารปลอดภัย ทำให้การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนเป็นไปอย่างกระจัดกระจายและไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้พื้นที่เกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัยของประเทศไทยเติบโตต่ำกว่าศักยภาพที่ควรจะเป็น

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หากประเทศไทยยังคงใช้กฎหมายและการขับเคลื่อนนโยบายแบบเดิม ผู้บริโภคจะเผชิญกับความเสี่ยงจากสารตกค้างและอาหารที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่วนเกษตรกรจะขาดโอกาสในการเข้าถึงตลาดอาหารมูลค่าสูงที่สร้างรายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้น การปฏิรูปกฎหมายอาหารให้ทันสมัย ควบคู่กับการกำหนดเป้าหมายและมาตรการสนับสนุนการเติบโตของอาหารปลอดภัยในระดับชาติจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยกระดับความปลอดภัยอาหารและสุขภาพของคนไทยอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอ เชิงนโยบาย

1. **ผลักดันร่างแก้ไขพระราชบัญญัติอาหาร ที่สภาผู้บริโภคนเสนอ** ซึ่งมีสาระสำคัญในการปรับปรุงข้อกำหนดให้เท่าทันรูปแบบการบริโภคในสังคมปัจจุบัน การเพิ่มมาตรการควบคุมการโฆษณาอาหารให้ต้องได้รับอนุญาต โดยเฉพาะการกล่าวอ้างคุณประโยชน์หรือสรรพคุณ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของ

“ผู้ประกอบการเกี่ยวกับอาหาร” อย่างชัดเจน รวมถึงการเพิ่มมาตรการเรียกคืนสินค้า (Recall) หากพบอาหารที่ไม่ปลอดภัย และการเปิดเผยข้อมูลผลการตรวจสอบอาหารที่ไม่ได้มาตรฐานให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ร่างกฎหมายยังเสริมสร้างกลไกธรรมาภิบาล ด้วยการเพิ่มการมีส่วนร่วมของสภาผู้บริโภคในคณะกรรมการอาหาร ตลอดจนการปรับปรุงบทกำหนดโทษและอัตราค่าปรับให้เหมาะสม เป็นไปตามสัดส่วนของความเสียหาย ป้องกันการกระทำผิดซ้ำซาก เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เทียบเท่ากับระดับสากล ไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาแล้วค่อยแก้ไขและตอบสนองต่อความท้าทายด้านความปลอดภัยอาหารในศตวรรษที่ 21

2. กำหนดเป้าหมายการเติบโตของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 5 - 10% ต่อปี ผ่านการใช้มาตรการสนับสนุนทางการเงิน เช่น เงินอุดหนุนช่วงเปลี่ยนผ่านและสิทธิประโยชน์ทางภาษี ควบคู่กับการนำเทคโนโลยี เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และ ชุดข้อมูล (Big Data) มาใช้เพื่อลดต้นทุนและพยากรณ์ความเสี่ยง พร้อมพัฒนาระบบการตลาดที่เชื่อมโยงท้องถิ่นสู่แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงอาหารปลอดภัยได้ในราคาที่เป็นธรรมและสามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ได้ทุกขั้นตอน

3. กำหนดเป้าหมายในการลดสารตกค้างเกินมาตรฐานในผลผลิตทางการเกษตรลง 50% ภายใน 4 ปี เพื่อลดการพบสารพิษเกินมาตรฐานในผักผลไม้ อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านมาตรการเฝ้าระวังเชิงรุก โดย เพิ่มความถี่การสุ่มตรวจ และเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับระบบเตือนภัยอาหารที่เปิดเผยต่อสาธารณะทันที พร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติการยกเลิกสารเคมีเกษตรอันตรายสูงอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ทดแทน เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่แนวทางการเกษตรที่ไม่พึ่งพาสารเคมีอย่างยั่งยืน

4. ยกระดับประสิทธิภาพการตรวจสอบอาหารนำเข้าผ่านนโยบาย “One Border Checkpoint - One Lab - One Day หรือ 1 ด่าน 1 ห้องแล็บ 1 วัน” โดยจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ณ จุดผ่านแดน เพื่อบูรณาการ การตรวจเอกสารและการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการให้ทราบผลภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งช่วยลดต้นทุนโลจิสติกส์ให้ผู้ประกอบการ ในขณะเดียวกันก็สร้างเกราะป้องกัน ที่มีประสิทธิภาพในการสกัดกั้นอาหารไม่ปลอดภัยไม่ให้เข้าสู่ห่วงโซ่การบริโภค ภายในประเทศ

f tccthailand

tccthailand

สำนักงานสภาผู้บริโภค

เลขที่ 110/1 ซอยลาดพร้าว 26 แยก 1-2 ถนนลาดพร้าว
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์: 0-2938-1502 | อีเมล: contact@tcc.or.th
เว็บไซต์: www.tcc.or.th

